

Сирота А. О., студентка,
Навчально-науковий Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: **Макеєва О. М.**, к.ю.н.

ЕКОЛОГІЧНА СКЛАДОВА ВИКОРИСТАННЯ ПОВІТРЯНОГО ПРОСТОРУ: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ

Важливою метою забезпечення екологічної безпеки повітряного простору є мінімізація шкідливих наслідків авіаційної діяльності шляхом дотримання рівноваги між нанесеною природному середовищу шкодою внаслідок здійснення авіаційної діяльності та можливостями природного середовища у самовідновленні.

Варто звернути увагу на те, що авіація може негативно впливати як на навколишнє природне середовище в цілому, так й на окремі його системи. Підприємства транспорту зобов'язані забезпечувати охорону навколишнього природного середовища [1]. У повній мірі це стосується й підприємств авіаційного транспорту. Але враховуючи, що повітряні судна цивільної авіації є основними користувачами повітряного простору, правова охорона атмосферного повітря від негативного впливу цивільної авіації є актуальною проблемою і потребує наукового дослідження.

Повітряним простором України є частина повітряної сфери, розташована над суходолом і водною територією України, у тому числі над її територіальними водами (територіальним морем), і обмежена вертикальною поверхнею, що проходить по лінії державного кордону України [2].

Атмосферне повітря як об'єкт правової охорони та використання за своїми фізичними характеристиками істотно відрізняється від інших природних ресурсів. На стан атмосферного повітря впливають: викиди в атмосферу забруднюючих речовин та шкідливий фізичний вплив. До останнього належать випромінювання, звукові коливання, шум тощо.

Незалежна Україна в ряду інших держав світу взяла на себе також міжнародно-правові зобов'язання щодо створення національного дієвого правового механізму, який би надійно гарантував пріоритетність екологічної безпеки; екологічно безпечне середовище для життя і здоров'я людей; здійснення запобіжних заходів щодо охорони навколишнього природного середовища; безпеку широкого впровадження новітніх технологій тощо [3].

Так, серед важливих міжнародних здобутків України можна виділити підписання Україною Рамкової Конвенції ООН про зміну клімату та ратифікацію Кіотського протоколу. Цим самим Україна взяла на себе певні зобов'язання щодо впровадження політики зниження викидів парникових газів. Україна входить до двадцятки найбільших забруднювачів планети і несе свою частку відповідальності за негативні наслідки господарської діяльності. Серед існуючих видів господарської діяльності діяльність, пов'язана зі створенням і експлуатацією авіаційного транспорту характеризується масштабним та екологічно небезпечним для довкілля і здоров'я впливом: підприємства цивільної авіації впливають на екологію комплексно – тобто одночасно на різні складові навколишнього середовища: повітряні, земельні і водні ресурси країни. Ось чому аналізу дії авіаційного транспорту велику увагу приділяють міжнародні організації, які розглядають безпеку цивільної авіації комплексно, тобто в тому числі й безпеку впливу на природне середовище авіаційної діяльності господарюючих суб'єктів.

Так, основні міжнародні стандарти та рекомендована практика ICAO в сфері екологічної безпеки цивільної авіації містяться як в Додатку 16 до Чикагської конвенції [4], так й в окремих рекомендаційних документах. Відповідно у національному законодавстві країн світу збільшилася кількість норм, спрямованих на мінімізацію екологічних ризиків діяльності авіаційного транспорту. Також важливими є Резолюція А38-17 – «Зведена заява про постійну політику і практику ICAO в галузі охорони навколишнього середовища. Загальні положення, авіаційний шум і якість місцевого повітря, а також Резолюція А38-18 «Зведена заява про постійну політику і практику ICAO в галузі охорони навколишнього середовища Зміна клімату».

У зв'язку з тим, що основне забруднення атмосферного повітря повітряними суднами цивільної авіації українських авіакомпаній відбувається у зв'язку із використанням газового палива, а саме: вуглець СО, окиси азоту, окиси сірки, тверді частки вуглецю у вигляді сажі, що утворюється при неповному згорянні газу, трапляються також викиди з повітряного судна і вихідного палива тощо.

Відповідно до статті 83 Повітряного кодексу України суб'єкти авіаційної діяльності зобов'язані під час експлуатації повітряних суден а землі та в повітрі дотримуватися встановлених нормативів вмісту забруднюючих речовин у відпрацьованих газах та впливу фізичних факторів і вживати заходів щодо зменшення обсягів

викидів (емісії) забруднюючих речовин і зменшення рівня шуму, електромагнітного та радіаційного випромінювання [2].

Скидання з повітряних суден шкідливих для здоров'я людей та навколишнього природного середовища речовин, відходів і матеріалів забороняється, крім випадків аварійної ситуації та виконання авіаційних хімічних робіт. Винні в таких діях особи несуть відповідальність згідно із законом.

Отже, можна зробити висновок, що відповідно до сучасного екологічного становища повітряного простору в Україні і світі потрібно дотримуватись відповідних норм законодавства, які здійснюють правове регулювання використання повітряного простору.

Література

1. Про транспорт: Закон України від 10 листопада 1994 р. №232/94-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/232/94-вр>

2. Повітряний кодекс України від 19 травня 2011 р. № 3393-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/>

3 Положення про використання повітряного простору України: Постанова Кабінету Міністрів України від 29 березня 2002 р. № 401 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0755-08>

4. Охрана окружающей среды: Приложение 16 к Конвенции о международной гражданской авиации / ИКАО. – Монреаль, 2001. – 123 с.

УДК 347.82(043.2)

Черкавська Н. Р., студентка,
Навчально-науковий Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: **Макеєва О. М.**, к.ю.н.

ДО ПИТАННЯ ПОНЯТТЯ ПОВІТРЯНОГО ПРОСТОРУ

Із здобуттям Україною незалежності почалась інституалізація суспільного життя в різних галузях та сферах буття держави. Так, у сфері повітряного простору прийнято основоположні нормативно-правові акти щодо регулювання його використання, а саме: Повітряний кодекс України. Відповідно до статті 1 Повітряного кодексу України, повітряний простір України – частина повітряної сфери, розташована над суходолом і водною територією України, у тому числі над її територіальними водами (територіальним морем), і